

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan sivečer, izimži nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ugarske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 18 gld., za četrt leta 8 gld., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tujne dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznaniila plačuje se od štiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.
Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vrnejo. — Uredništvo in upravljanje je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravljanju naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

„Morituri Te salutant!“

II.

Poročilo odborovo o delovanju pol. društva „Edinoš“ v minolem letu je tako obsežno.

Odbor se opravičuje najprej, zakaj ni prirejal shodov in zborovanj potem prav: „V tem pogledu moramo prositi, ne milostne, ampak pravične sedbe, sloče na razumem poštevanju faktičnih odnošajev, ki so posledica uplivov in činiteljev, do kajih nima moč ni naša dobra volja, ni našo pisano pravo. Gospoda slavna, ne pozabimo nikar, da je političko položenje na Primorskem produkt evropske konstelacije in da dispozicije v avstrijski politiki, zasnovane v zmislu koncepta velike evropske politike, ni moglo premeniti do sedaj niti ukupno avstrijsko slovanstvo, kamo-li da bi je mogli premeniti mi šibki in siromašni Slovenci in Hrvatje v Primorski! Ne pozabimo, da imamo tu posla s protivnikom, ki je trd in neizprosen do skrajnih posledic, in da je gori omenjena vseevropska konstelacija, in vsled iste tudi naš notranji primorski sistem, kakor nalač prikrojen v prilog temu našemu protivniku. Od piranske afere pa do najnovejših dñij imeli smo beležiti dogodkov, ki nam pričajo glasno in jasno, kako umejo izkorisčati ti naši protivniki načrtano ugodno jim položenje: kako nezmerni smejo biti v svojih zahtevah in kako svobodni v svoji borbi toliko proti nam kolikor proti vladni avtoriteti; in svobodni tudi v izražanju svojih čutil! Ti naši protivniki zasledujejo bistrim očesom političke dogodke. Mnogokrat se čudimo njihovi držnosti. Toda njihovo držnost si je lahko tolmačiti: držni so, ker vedo, da smejo biti držni. Posledice takim odnošajem čutimo ravno mi v vseh kosteh; čutimo, kako pogubno delujejo isti tudi na značaj, na čustvovanje, rekli bi, na duševno dispozicijo ljudstva po naši okolici. Ljudstvo je po velikem delu že tako zbenano, da niti neve več razlikovati mej prijatelji in neprijatelji. Sila ne podira samo zidov in trdnjav, ampak uklanja tudi človeška srca in človeški duh. Ob znanih — kako bi rekli? — čudnih nazorih precejanjega dela ljudstva po okolici treba velike previdnosti z javnimi shodi in z razpravljanji javnih vprašanj. Tu more jedna sama, v zmislu oko

ličanskih odnošajev neumestna beseda pokvariti več, nego je moglo sezidati deset dobrih in umestnih. A ne le na to, kar se govori, ampak tudi na to, kdo govori, treba paziti v naši okolici. Tu pa smo se dotaknili rakrane v naših narodno okoličanskih odnošajih. Nam nedostaje delavnih sil, do kajih bi gojil zaupanje zbegani del onih okoličanov, ki so skrajno nezaupljivi do vsakogar, kojem ni tekla zibel na okoličanskih tleh. Ali naravnost povedano: mi nimamo domačega neodvisnega razumništva, kojem bi brezpogojo zaupal naš okoličan. In da ga nimamo, je to zopet posledica našim odnošajem, dejstvu, da smo v gospodarskem in šolskem pogledu na milost in nemilost izročeni našim protivnikom. Seveda nas mnogi opozarjajo na delovanje političnega društva na Koroškem, ne pomislijo pa, da tam gori nastopa po javnih shodih oni činitelj, ki je najtesneje spojen z narodom — duhovščina, — česar pa naša duhovščina storiti — ne sme! Zopet posledica naših odnošajev.

Kolike previdnosti treba pri nas glede javnih shodov, priča naj nastopno dejstvo. Nikdo se ne more odtegniti spoznanju, da bi se izdatno zboljšal položaj okoličanskih Slovencev po zasnutju posebnega okrajnega glavarstva za okolico. To misel smo hoteli propagirati in širiti v minolem letu na posebnih shodih po okolici. Celo dnevi so bili že dočleni tem shodom. Kar se je nas opozorilo z jako odlične strani, da nikar se ne prenagliči z javnim razpravljanjem o tej misli, ker bi morda — pri znanem mišljenju mnogih okoličanov — več škodovali tej potrebnih idej, nego pa koristili. Mi nismo mogli drugače, nego da smo uvažili ta dobrobit in opomin izkušenega in za pošteno našo stvar neumorno delujočega moža in — shodov ni bilo. Vsaj za sedaj jih ni bilo.

Pa še nekaj treba pomisliti. Nam ne nedostaje le v okolici nezavisnega razumništva. To isto velja tudi za mesto. Mi imamo sicer v mestu veliko inteligencije, toda zavise in vezane; nimamo pa sploh mož, ki bi imeli zmožnost in voljo za nastopanje po javnih shodih. Malo malo jih je, ki bi se mogli in hoteli spuščati v vrtinec javnega življenja.

V Istri so razmere drugačne; tam deluje v prvi vrsti živa, govorjene beseda.“

To je vse, kar se je v edberovem poročilu važnega povedalo o političnih razmerah. Odborovo poročilo je sicer še mnogo daljše, ker razpravlja o vseh važnejših dogodkih v minolem letu in poveduje kako je društvo glede njih postopalo, a to ni večje važnosti za spoznanje razmer.

Deželni zbor kranjski.

(XVIII. seja dne 9. julija 1896.)

(Konec.)

Posl. dr. Majaron poroča o poročilu deželne odbora o zgradbi novega poslopja na mestu sedanjega dvorca. Dežel. odbor pravi v svojem poročilu:

Na prostoru, na katerem stoji sedanji dvorec, sezidati se ima novo poslopje po načrtu, katerega odobriti si pridržaje deželni zbor v letošnjem izrednem zasedanju. Ker je deželni odbor imel na razpolago le jeden projekt za novi dvorec, kateri pa se vzliči in dobrim idejam ni mogel priporočati v izvršitev, ker bi bila stavba zarad obsežne naprave in zarad potrebine, zlogu primerne izpeljave v razmeri z zdano površino provzročila previsoke stroške, je sklenil deželni odbor v svrhu pridobitve podlage za izdelavo načrtov, razpisati javni natečaj za dobavo načrtov ter nagraditi najprimernejši projekt z 2000 kronami in drugi projekt z 1200 kronami. Glasom natečajnega razpisa postanejo nagrajeni projekti izključljivi in last deželne ter si je deželni odbor pridržal eventualni nakup še drugih konkurenčnih projektov.

Do določenega roka sta došla le dva projekta. Kolegij sodnikov o razpisanih darilih je jednoglasno konstatoval, da se noben predloženih projektov ne more priporočati v izvršitev. Ker torej deželni odbor nima na razpolaganje nobenega takega projekta, da bi ga priporočal visokemu deželnemu zboru v odbrenje, moral bo skrbeti za izvršitev novega načrta in proračuna stroškov, katera naj bi stavbinski urad po določenem programu tako pravočasno izdelal, da jih bo mogoče v prihodnjem deželnozborskem zasedanju predložiti visokemu deželnemu zboru ter se bo zgradba mogla pričeti bodočo spomlad. Finč. odsek zmatra postopanje dežel. odbora za opravičeno, želi pa, da poskrbi do prihodnjega zasedanja dežel. zobra podrobni načrt in natančen proračun, da se ne bodo primerila prekoraka. Z zneskom 370.000 gld. bi

Listek.

Naročnik.

V mnogih uredništvtih se neki nenavadni prizor prečestokrat ponavlja. Novinec, kateri poslov še ne pozna in katerega je zanje šele vzgojiti treba, pride ves razburjen, poišče šefu in mu izroči nekaj za list. Novinec sodi, da ni domišljav, če reče, da se mu je posrečilo nekaj nenavadnega in izrednega, da je imel veliko, zanimivo misel ter jo izrazil v najprimernejši obliki. Mož se odkašlja in čita svoje delo glavnemu uredniku. Glavni urednik, ki kadi vedno havane in vedno trdi, da nima nič časa, ga iz začetka komaj posluša, bavi se s svojimi pismi in korekturami. Hkrati ga nekaj presenetiti, valed tega posluša, pogleda čitatelja od strani, se smehlja in prikimava. Vidi se, da mu je stvar všeč. Začetnikov glas narašča mcgočno. To je za začetnike vesel, da, uzvišen trenotek.

Veliki šef pokliče jednega malih šefov, starejšega in preskušenega urednika, vzame začetniku njegov spis iz rok in čita sam. Stari urednik ga posluša potrežljivo, očividno je utrujen. Kmalu se

zanimata tudi on in posluša, v žalostnih, praznih očeh njegovih se zrcali začudenje, ki ga je obšlo; labno se smehlja in prikimava. Debutant žari radošči. In veliki šef reče: „No, kaj pravite? Poznam li jaz svoje ljudi? Znam li talente najti? To, kar je spisal ta začetnik, je kratko rečeno nekaj sijajnega. Kaj? Kako? Le tako dalje mladi prijatelj! Gotovo dosežete svoj smoter!“

Mali šef pa reče: „Vsa čast! Častitam Vam! Res sijajno. Mladi mož — vsa čast! Škoda, da se to ne more tiskati.“

In veliki šef pravi: „Seveda ne! Saj je samo poskus.“ — In užge si novo havano, vzame spis in ga vrže v koš.

Zdaj pa ječja bojazljivi začetnik, ves zmešan in obupan: „A zakaj pa ne — saj ste sami rekli, kako je spis sijajen — zakaj ga potem ne tiskate?“

Zdaj se smejeteta obo, veliki šef in mali šef. „Vidi se, da vender še nimate pravega pojma! Kaj pa mislite! Pozabili ste na naročnike!“ Urednik mu pa razlagata: Naročnik dela časopis. On ga plača. Torej moramo njemu služiti. Dajati mu moramo, kar mu je všeč, prav kakor čevljar ali krojač. To je morda neprijetno, a je neizogibno, to leži v bistvu

časopisa. Kdor tega ne zna, ta ni pravi novinar. Novinar mora pisati za naročnike, ne za urednike.“

Začetnik bi se rad vsaj nekoliko branil: Da — saj verujem, kar pravite. Saj je to povsem naravno. A v kaki zvezi je to z mojim spisom? Saj jaz naročnikom nič nečem. Kaj je pa v mojem spisu takega, da bi jih moglo razčaliti? Povedal sem samo svoje mnenje —“

„Ah, nesrečnik! Kake pojme imate vi o naročnikih! Saj prav tega ne preneso! Vaše mnenje! Še tega jim je treba! Kaj jih briga Vaše mnenje? Svoje mnenje hočjo slišati. Mi ne smemo pisati, kar sami mislimo. Pisati moramo, kar oni misli. In ker že trideset let vedno isto mislijo, moramo že trideset let pisati vedno isto. To je vsa skrivnost našega poklica. Ali me zdaj umejete? Ali pojmite, kako hudo delo ste storili? Spisali ste članek, katerega naročniki še nikdar niso brali! Ali veste, kaj je to? To je revolucija. To je konec reda in navad. To je kaos! S kamni in kosami bi jutri prišli naročniki na nas. A potolažite se! Tudi Vi se izučite! Nihče ni prišel učen na svet! Le počasi naprej! Tudi mi smo bili časih takih mislij. Kadar se strezite in postaretate, bodete gotovo drugih mislij. Vi

